

EAJren HIZKUNTZ POLITIKA

ROMAN BERRIOZABAL

Eusko Alderdi Jeltzaleak euskarari buruz, eta konkretuago oraindik, euskalgintza berari buruz dituen asmoei heldu aurretik, *Jakineko* arduradunek eskatu bezala, behar-beharrezkoa iruditu zaigu gure Alderdiak euskararen inguruan dituen helburu eta erizpide nagusiak azaltzea lehenengo eta behin, jarraian esango dena bere horretan ondo kokatu eta ulertu ahal izateko. Hemen esango direnak lehen ere esan eta idatziak daude. Inork interesik badu, jo 1987ko uztailen Zestoan eginiko Batzarrean onartutakoei tala. Goazen, bada, esanikoa azaltzera.

HELBURUA

EAJk Euskadi euskalduna du amets. Berton eta bertokoentzat jaio eta sendo errotuta dugun alderdi zahar-berritu honek bere buruari jarritako helburu politikoen arteko nagusienetarikoa du horixe.

‘Euskal Herri euskalduna izatera heldu behar dugu’ esaldiak izan nahi du EAJren egitasmo politikoetatik bat.

Sabino Arana Goiriren egitasmo zabal eta aberatsean euskara muina zen, bihotza, arnasa... Ez da abertzaletasunik euskararik gabe. Besterik esan edo pentsatu nahi lukeenak, Arana Goiriren egitasmoa ezezaguna du.

Euskara Herri honen berezko hizkuntza delako, kulturarekin batera hizkuntzak *Herri* egiten gaituelako eta gure maisu eta gidari den Sabino Arana bertotik jarraitu nahi dugulako, EAJk bereak eta bi egingo ditu, bere jokaera politikoa azaldu behar duen leku guztietan, Euskadiko biztanleen arteko ohizko hizkuntza euskara izan dadin.

Euskadik duen apostuaren alderik nagusia euskararen inguruan gauzatzen da. EAJk euskararen aldeko apostua aberri-erantzukizuntzat hartu nahi du.

Hauxe da EAJk Herriaren aurrean emana duen hitza. Orain baino lehen, belaunez belaun gure alderdikideek egin bezala, gero ere, EAJk lan egingo du, asko eta ugari.

ABIAPUNTUA

Gaurrengoko euskararen egoera bi ardatzen ingurumarian aztertu beharko genuke:

- gaur eta hemen iraganari begira
- gaur eta hemen etorkizunari begira.

Goazen, bada, puntuz puntu:

1. Euskarak ez du bere historian zehar gaur egun ezagutzen duen aitormen, bitarteko eta bultzadarik ezagutu.

Hau esan beharrekoa da. Beste hau esan beharrekoa den bezala: ekinaldi horretan EAJ izan dela gidari hein handi batean.

Hor da Hegoaldean, Iparraldean ez bezala, euskara bere egoera gutxien eta gutxietsitik atera nahian araubidetutakoa.

EAJren eritziz, Gernikako Estatutuaren 6. artikulua, euskararekiko eta euskararen gizarte-mailako hizkuntza normaltzea lortzeko gauza da. Behar adinbateko bideak uzten ditu zabalik eta euskara gazteleraren mailan erabilia izan dadin, berme nahikoak azaltzen ditu artikulua horrek, aitormen ofiziala ematen bait dio. Euskararen Erabileraren Normalizazio Legeak, bestetik, euskaraz bizi gura dugunok maila guztietan euskaraz bizi ahal izateko eskubidea izan dezagun finkatzen du.

Norbanakoaren eskubideetan dago oinarriturik, euskarak eskubide hauetan oinarriturik hizkuntz gatazkarik piztu gabe aurrerabide sendoa eta tinkoa egin dezakeelakoan.

Nafarroari dagokionez, bestalde, honako hau esan beharrean gaude: Forua Hobetzeko Legearen 9. artikuluan finkatutakoa garatu asmoz indarrean jarritako Euskararen Legea ez duela gogokoa. Gogoko ez izan arren, ez dagoela besterik gabe horri muzin egiterik. Eskaintzen dituen aukerak eskainita, gogor ekin behar izango zaio ahal den eta etenik oparoena ateratzeko.

Dena den, EAJk Nafarroa osoan euskara hizkuntza ofizialtzat hartua izan dadin lan egingo du.

Iparraldean orain arte gertatutakoa kontu jakina den honetan, itxaropentsu gara Europatik hizkuntza gutxiendarrren babes eta sustapenerako etorri daitezkeen neurriekin. Ongi etorriak izan bitez, bada, Iparraldeko anaia euskaldunen artera.

Aipaturiko legediak mutur batekorentzat zulo nabarmenak izan arren, urrezko ateak zabaltzen ditu euskararen alde lan egiteko eta euskara zabaltzeko. Alde onak nabarmenagoak dira, gabeziak baino. Zulo zaharrari begira ekiteak ez dio euskarari ezer onik ekarriko, irri eta mirri eta zereko-zeretari ibiltzearekin ez bait dago euskara aurrera eramaterik.

Hizkuntzak ez dira legez errotzen gizarteetan; hala eta guztiz ere, legeak beharrezkoak dira, gizartearen iharduera-
ren oinarri eta jokoaren arauen adierazgarri.

Aipaturiko Legeak indarrean jarri ondorenetik gaurdaino eramandako bidea tinkoa eta aberatsa izan da. Hezkuntza alorrean han-hemen hartutako erabakiak eta emandako urratsak beren fruitua ematen ari dira. Euskal komunikabi-
deen eragina agerikoa da. Herri Administrazioa eus-
kalduntzeko saioa indarrean da.

‘Bi milloiez zer egingo euskararen alde?’ galdetzen zuen Lizardi alderdikidea aho zabalik geldituko litzateke gaur eta hemen duguna ikustearekin batera: ehundaka liburu berri urtero; milaka andra-gizon euskaratik bizitzen; hamarmilaka neska-mutiko euskaraz ikasten; milaka milioi dirutan euskararen alde.

Bai, baina, gaur eta hemen etorkizunari begira jartzen bagara, honako beste hau esan beharrean gaude:

2. Euskararen alde egin den guztia, egin beharr eko lanaren hastapena baino ez da.

Lizardik berak handiki soinekoz jantzita ikusi nahi izan zuen euskara ikusteko asko egin behar da oraindik. Asko eta ugari dira egitekoak inguruko bi Estatuaren politika bate-
ratzaile eta hizkuntza erraldoiek mendeetako eraginez eus-
karari berari eragindako atzerakadatik ateratzeko.

Erdararen itsaso zabalean gaur egun euskara hitzegiten deneko lurraldea uharte txikiez osatutako multzoa izatera ozta-ozta heldu da. Biztanleen artean euskaldun elebakar guztiak desagertu egin dira eta Herri honetako elebidun

bakarrak euskaldunak izanik, gizarte bizitzako iharduerarik gehienak erdaraz gauzatu behar izaten ditugu. Edo beste modu batera esanda, euskaldungoaren txikitasunak euskaraz bizitzeko ezintasuna dakarkigu euskaldunoi.

Esku bete lan dugu, bada, nazio-berreraikuntzan sines-ten dugunok.

Arazoa ez da hor bukatzen. Orainsu arte, eta batez ere eskola eta unibertsitaterako sarbide ezaren eraginak honako hau ekarri du: hizkuntza bera oraindik bere garapen osorako beharrezkoa duen autonomiaren jabe ez izatea.

Itxuraldatutako gizarte honen alde ahulenetarikoa, ez bairik gabe, euskaldungoaren gehiengo bat euskaraz hezi ez izana dugu; okerrago oraindik, bere-berea duen hizkuntzan analfabeto izatea. Hori dela eta, beste hizkuntza batean jantzi eta hezitako lagunak aurkitzen ditugu sarri-sarri, bere buruan duena behar duen arintasun eta argitasunez azaltzeko gai ez direnak.

Gauzak horrela, eta egitekoaren garrantziaz eta premiaz jabeturik, ez dagoen lekuan euskararen erabilera gehitu eta sendotuko duen hizkuntza plangintza gauzatu beharra derrigorrezkoa dakusagu eta dagoenetan, ahal den eta tinkoen finkatu eta indarrean jarri, beti ere honako hau gogoan hartuz: plangintza bera ez dela hizkuntzaren gaitz guztiak bapatean sendatuko dituena, ez eta berez normalizazioaren arrakastarako berme eztabaida ezina ere.

Euskararen aldeko egitasmoak, ahal den neurrian, gehiengoaren oneritzia eta bultzada behar du. Ezinbestekoa da euskararen aldeko egitasmoa ziurtatuko duen moduko adostasun soziopolitikoa lortzea. Hau esatea erraza bada ere, eguneroko praxiak, zoritxarrez, bestelakoa erakutsi digu. Behin eta berrero, hizkuntzaz kanpoko modu bateko zein besteko arrazoi eta erizpideak gurutzatu direlako edo, ez da modurik izan edo ikusi konponbide eta ulerbiderako. Berandu baino lehen berarizko esfortzu bat egin beharra ikusten du EAJk. Eta luzatu ere, eskua luzatzen die beste alderdi guztiei elkar hartuta bidea elkarrekin egin dezagun.

Euskararen aldeko egitasmoak helburuetan eta bitartekoetan tinko eta aberatsa izan behar du giza garapenak dituen bi zutabeak ondo finkatu ahal izateko:

- euskaldunaren eguneroko bizitza euskaraz egitea erraztuz
- erdaldungoaren euskalduntzeari ekinaz

Goazen, bada, puntuz puntu azaltzera:

- Erasoak eraso eta arazoak arazo, EAJk garbi du hizkuntza baten etorkizunari eta erabilerari bertako hiztunen jarrerek eusten diotela. Hizkuntza bat ez delako desagertzen hiztunek eguneroko bizitzan erabiltzen badute eta jasotako makila ondorengoei ematen asmatzen badute. Egitasmorik aberatsenak, berak ere, porrot egin dezake, edota porrotaldira emana jaioko da, belaunaldi batek hurrengoari hizkuntza ukatzen badio.

Euskaldungoak sendo eutsi beharko dio euskararen erabilerari, gutxienez betidanik bereak izan dituen esparruetan: familiarreko harremanak, lagunartea, herri mailako elkar bizitza. Euskarak ezin dezake galdu bere berea izan duen erabilera eremu hau, azken batez, maila horretako erabilera dela medio, heldu bait da geureganaino. Arlo honi eta ikuspegi honetatik eskaini behar litzaioke bere horretan erabateko lehentasuna. Euskararen sustapenerako egitasmoak lehen mailako helburua izan beharko du hiztunen hizkuntzarekiko leialtasunari eta zintzotasunari eustea eta bere eguneroko bizitzako esparru guztietara zabaltzea.

- Bigarren zeregin nagusiari ekinaz, honako hau esan behar da: euskaraz ez dakiten herritarrei, eta batez ere belaunaldi berriei, beharrezko baliabideak eskaini behar zaizkiela, euskaraz bizitzeko aukera askatasunean eurgana dezaten.

Euskararen erabilera oinarrizko eskubidea bada ere, kontuan hartzekoa da, badela eskubide hori *ezarketa* edo *berezikeria*-tzat jotzen duen biztanle multzoa ere. Argi gera bedi euskararen berreskuratzea gizartearen nor mal-kuntzaren eta herritar guztien bizi-aukera beraren eskakizuna

dela, eta hainbat kasutan, era bateko zein besteko sakrifizio eta kostuak dakartzala. Baina zailtasunak zailtasun, euskal gizarteak, dagoeneko, bere-bereak egin dituenak.

Euskara normaldu eta herritarrak euskalduntzeko, behar beharrezkoak dira bai adostasuna bai arlo politikoan egin beharreko plangintza. Bai batak bai besteak mesede ona egingo diote euskararen normalizazioari.

Bi faktoreon eraginez, euskararen aldeko ekintzabideak militantzian oinarritu behar du, hau da, gizarte maila guztietan euskararen aldeko jarrera aktiboa eta errespetuzkoa erakutsiz.

EAJ ez dator bat "euskaragatik edozein gauza egin behar da" diotenekin. Euskararen aldeko egitasmoak alder dike-riak, jokaera ilun eta itxiak, jakintza guztien aurkako jarre-rak, herritarren arteko ezin ikusiak, etabar, alde batera utzi behar ditu. Herri bateko herritarren hizkuntz ohiturak ez dira aldatzen besterik gabe, goizetik gauera, eta are gutxiago, jokaera hauek itzulipurdikatzen. Hizkuntzar en inguruko egitasmo honetan ezinbestekoa dugu arazo guzti hau pedagogiaren ikuspegitik aztertzea, herritarr en pedagogiaren ikuspegitik hain zuzen ere. Hizkuntz ohituren aldaketa honen lehen zutabe Euskal Herrian bizi dir en herritarrak direlako.

Hizkuntzak batu egin behar gaitu, ez sakabanatu edo zatitu. Ondorioz, euskararen berreskuratzea tentuz eta politikoki argitasunez irabazi behar da, begiak irekiz eta ez derrigorrez.

Guzti horregatik, hauxe uste du EAJk: elkarri alperreko gogorkeria erakutsi eta puntako jarreretan oinarritu beha-rreran, euskaraz mintzatuko den gizarteak herri honen maila kulturala jaso eta bizitza sozial aberats, egonkor eta pake-tsua ekarriko duela. Ez diote inongo onik egingo euskarari eta bere normalizaziorari tamaina horretako aurrez aurreko hizkuntz jarrerak, sesio eta gatazkak.

Begibistakoa da, bestalde, hizkuntz politikaren aukeratan hasi aurretik herri honek baduela jadanik gizarte mailako eta politikagintzaren esparruko aukera egina, eta bidegabe-keria litzatekeela hizkuntz politikaren eredia Herri Agintaritzak erabakitako gizartezko eta politikako aukera horietatik kanpo oinarritzea. Edo beste modu batera esanda: EAJ ez dator bat euskararen arazoa banaketa politiko-administratiboa gainditzen ez den bitartean konponduko ez dela diotenekin.

Egitekoaren garrantziaz eta premiaz jabeturik, eta egungo banaketa politiko-administratiboak dirauen bitartean, EAJk ez du duda egiten euskarari buruzko politikari ekin behar zaionik. Eta ekinbide honetan tokian tokiko Agintaritzak baduela zer eginik. Dena den, beharrezkotzat jotzen du han-hemengo Agintaritzen arteko harremana, ahal den eta gehienetan ahal den eta bateratsuen joka dezaten.

Horrezaz gain, euskararen aldeko egitasmo sendo eta duin batek politikagintzatik eta Administrazioaz kanpo ihardun eta zerbitzu egokiak, zabalak eta duinak emateko moduko lantalde prestu eta jantziak behar -beharrezkoak ditu, mundu zabalean zehar horrelaxe lortzen dir elako fruituak eta aurrerabideak.

Euskararen aldeko egitasmoak beharrezko du malgutasun zabala egitarauak landu eta aurkeztu ahala berrikusteko eta eginaren poderioz egitarauok hobetuz joateko.

Horregatik, EAJk, beharrezkoa deritzo gizartean ondo finkatutako Erakundeak lanean ekiteari, beharrezkoak diren laguntzak emanaz eta haien eginbeharrekoa Administrazio-tik bertotik egin gabe.

EKINBIDEA

Aurreko puntuetan zehaztutako helburu eta erizpide orokorrek ekinbide zehatz eta landu batean gauzatu beharra

ikusten du EAJk, jorratu beharreko alorrak honako hauek direlarik:

- Etxe barrura begira
- Euskal gizarteari begira

Hona hemen banan banakako azalpena:

ALDERDIARI BEGIRA

PNV izatetik EAJ izatera pasa dadin, gure Alderdiak hartua du alderdikideen eta barne antolamendu atalen euskararen sustapenenerako ekinbide zehatza.

Horrela, gehiengo euskalduneko udalerrietako batzarrak eta bilerak euskaraz egitea erabakia du. Horretarako eta hala behar balitz, uri batzordekideek euskalduntze-alfabetatze ikastaroetan parte hartu beharko dutelarik. Erki eta Abenda Batzarrei dagokienetan, eta euskara ulertzen ez duenaren zerbitzuan, Batzarreak bapateko itzulpenaz baliatzen hasiak dira.

Era berean, aparteko deia egin zaie alderdikide guztiei beren burua beharrezkoa duten euskalduntze-bideari lot dakien. Honako hauek dira alderdikide ororen betekizunak.

- Beren seme-alaben euskalduntzea bermatzea, horretarako inongo eragozpenik ez balitz, eskola-programa ego-kienetan izena emanaz.

- Euskalduna izanez gero, norbere burua alfabetatuz, horretarako trabarik ez badu behinik behin (adina, oinarriko prestakuntza...)

- Euskaldunen artean euskaraz bizitzeko betebeharra, ez dakitenen aurrean handikeriarik gabe agertuz eta dakienaren aurrean euskaraz egiteagatik leporatzen zaion gaizki heziaren gutxiagotasun konplexua alde batera utziz.

- Euskara ez dakiteneke normaltzat hartu beharra dute aurrez aurre dituzten euskaldunak euskaraz ihardutea.

- **Batzokiak.** Badugu EAJn gure-gurea dugun ekintza eremua, batzokia, beste egiteko askoren artean euskararen erabilerarako alderdikideen topagune eredugarria eta euskalduntze-alfabetatze ikastaroetarako izan beharko lukeena. Hori dela eta, EAJk eskola-lanaren osagarri izan dadin 36 ume-euskaltegi sortu eta indarrean jarri ditu. Aurr eko ikastaroan ibilitako haurrak 8.000 inguru izan dira. Eta ez da, ez, horretan bukatzen. Etorri hainbat euskaltegi berri eto- rriko da lasterrean. Horrezaz gainera, aipatzekoak dira EAJk sortu eta beharrezkoak diren homologazio eta baldintzak beteaz sorturiko 2 euskaltegiak(Barakaldo eta Getxo) eta urtero-urtero Arteako etxean antolatzen diren ikastaro trinkoak.

Horren harian batzokietan euskara erabili (hitzaldiak, ikusentzunezkoak, bidaiak) eta garatzen ihardungo duten alderdikide taldeen sorrera suspertuko da.

- **Burukideak.** Burukideak aukeratzeko unean, euskararen ezagutzaren baldintzari lehentasun osoa eman behar zaiolakoan gaude.

Euzkadi Buru Batzarreko Lehendakaria euskalduna izan beharraz gainera, Euzkadi Buru Batzarraren bozeramailea ere euskalduna izango da. Beste horrenbeste, Bizkaia eta Gipuzkoa Buru Batzarren lehendakariak, Alderdiko prentsa-arduraduna, euskara bizirik dagoen herrietako alkateak, euskara bizirik dagoen herrietako Uri Buru Batzarr etako lehendakariak, euskara bizirik dagoen herrietako Uri Epaikaritzako lehendakariak, euskal herrietako Erki Batzarretako Ordezkarriak.

Ez da munduan herririk bere ordezkariek bertako hizkuntzaren jabe eta ongi alfabetatuak ez dituenik. Guzti horregatik, ezinbestekoa da kargudun eta burukide diren alderdikideak lehen bait lehen euskaldundu eta alfabetatzea.

- **Agerpenak.** EAJk Alderdi bezala egiten dituen agerpenetan euskarari lehentasun osoa eskaini nahi dio eta bigarren batez moldatu bere burukideen hizkuntza jokaera lekuan lekuko hizkuntz egoerari.

Herritarren gehiengoak euskara dakienetan, mitinak, iragarkiak, ohar-txartelak, burukideen mintzaldiak, jakinerazpenak euskara hutsez egingo dira EAJ siglak erabiliz.

- *Bulegoetako langilegoa.* Alderdiarentzat lanean diharduten lankideei dagokienez, euskararen ezagutza eskatuko zaie. Lehendik ihardun eta ez dakitenentzat egitasmo zehatza landuko da, lan-orduetan klase-emankizunak antolatuz.

- *Izendapen politikoak.* EAJk bere esku dituen eta izan ditzakeen Herri Erakundeetako partaide izateko alderdikideak aukeratzen dituenean, aintzakotzat hartuko du aurrerantzean alderdikidearen euskararen ezagutza maila, laster batean izango diren hauteskundeetarako prestatu dugun egitarauan ikusi ahal izango duzuen bezala. Zenbait egitekotarako, Zestoan onartutakoaren arabera, ezin bestekoa izan behar da euskararen ezagutza. Hala nola Euskadiko Lehendakari izateko, Eusko Legebiltzarrar en lehendakari izateko, Hezkuntza eta Kultura Sailletako Sailburu izateko, Hezkuntza eta Kultura Sailletako Sailburuorde eta Zuzendari izateko, Foru Aldun Nagusia izateko, Eusko Jaurlearitzaren bozeramale izateko, Foru Aldundien bozeramale izateko, Eusko Legebiltzarreko talde parlamentariaren bozeramale izateko, Batzar Nagusien bozeramale izateko, Udaletxeetako bozeramale izateko.

Izendapen horietarako oso garrantzitsua izango da EAJn euskararen ezagutza. Beste izendapenetarako gutxiengutxienean euskararen aldeko jarrera frogatua eta ezaguna izatea eskatuko da.

Azken, eta atal honi bukaera emateko, honako egitasmo hau indarrean jarri ahal izateko beharrezkoak diren lanketa eta ezarpenaz arduratzen den Euskararen Batzorde Eragilea aipatu behar da.

EUSKAL GIZARTEARI BEGIRA

Legeak aldatzea eta euskararen alde jartzea ez da nahikoa. Ez eta Herri Agintaritzak euskararen sustapenerako

egitarau zehatzak eta aberatsak lantzea eta baliabidez hornitzea. Ez da nahikoa euskararen aldeko munduko manifestaziorik handiena eratzea edo euskararen erabilerari buruzko ikerketa burutsuenak argitaratzea, herritarrak euskararen aldeko egitasmoa, bere eragozpen eta guzti, gogotik bereganatzen ez badu eta, oztopo guztien gainetik, bere hizkuntza aurrera ateratzeko beharrezkoa den hizkuntza ohituren aldaketari ekiten ez badio. Lehentasun osoa eman behar zaio euskalduntzeari eta, batez ere, euskal giroan bizi den herrietako hizkuntz egoera pizteari eta euskarazko iharduna gizarte-maila guztietan nagusitzeari.

EAJk bere gidaritzapean dituen eta izan ditzakeen Erakundeetatik euskararen erabilera ugartzeko, sendotzeko eta gure hizkuntzaren etorkizuna finkatzeko aurrera eramango duen ekinbidea honetan gauzatzen da laburbilduz:

Hezkuntz arloa

Zientzia, teknologia eta ekonomia aldetikako garapenaren inguruan izan dezakeen eraginaz gain, hezkuntza sistemak badu zerikusirik euskararen normalizazio kontuetan:

- euskara dakiten neska-mutiko eta gazteen hizkuntz gaitasuna landu eta aberastuz
- eta ez dakitenak, berriz, euskararen jabe eginaz.

Oraindik egiteko asko badago ere, geroxeago aipatuko denez, euskara eskolaratzeak bestetara lortuko ez lirakeen bi aukera eskaini digu:

1. Gure Herrian gehiengoa den erdal jendea lehen aldiz euskararen esparrura ekarri eta integrazio bidean jarri ahal izan dugu.

2. Historiak gaur arte behin eta berriro ukatutako sarbidearen ondorioz, hizkuntzarekiko itzaropena biztu eta indarberritzea euskaldunen artean.

Guzti hori dela eta, ikusi baino ez dago denok ezagunak izan eta hemen errepikatuko ez diren azken matrikulazio-datuak.

Poz-alaitasunak itsutu eta bere horretan gelditu beharrean, EAJ eritzi honetakoa da: lorpenak lorpen badela oraindik zer sendotu eta landu. Hala nola:

- "*A*" *ereduaren hobekuntza*. Salbuespenak salbuespen, gaur egun indarrean den "*A*" ereduak ez du ezarri zaion hizkuntz helburua betetzen, hau da, derrigorrezko eskolaketa garaia bukatu ondoren eredu horretatik pasatako ikasleek ez dute behar besteko maila lortzen ez ulermenean ez adierazmenean. Hori dela eta, egunez egun desagertuz doan eredu honen inguruan, eta eskabideek dirauten bitartean, berarizko arreta jarri eta hobekuntza saioak egitearen alde agertu nahi du EAJk.

- "*B*" eta "*D*" *ereduak*. Beharrezkoa dugu, bestalde, "*D*" eta "*B*" ereduaren eskaintzaren zabaltze-lanari ekitea. Arlo honetan gaur arte, ikastola eta herri eskolak aritu badira ere, aurrerantzean inizatiba sozialeko ikastetxeetan aparteko saioa egin beharko da.

Zabaltze-lan horrekin batera, berarizko arreta jarri beharko zaio irakaslegoaren hizkuntz gaitasun eta erreziklaiari.

- *Irakaslegoaren hizkuntz prestakuntza*. Jaiotzez erdaldunak izan arren euskalduntutako irakasleak asko eta ugari dira. Euskararen jabe izanik eskolaratu diren irakasleen kopurua ere ez da makala. Dena den, bada oraindik nor euskaldundu eta hizkuntzaz gaitu. Hau dela eta, irakaslegoari zuzenduriko erreziklaia saioen artetik berarizko arreta jarri nahi dio EAJk euskalduntzeari. Berak sortu eta indarrean jarritako IRALE programak inoiz baino sendoago heldu beharko dio hezkuntz-sare desberdinetako euskalduntzeari, jabegoak jabego, han-hemengoaren egitekoa bera delako.

- *Hizkuntz eskakizunak*. Euskalduntze hori zentzuzkoa, egiazkoa eta ordenatua izan dadin, hizkuntz eskakizunen finkatzearen aldeko apostua egin du EAJk, Herri Administrazioiko bestelako esparruetan egin bezala.

Hizkuntz eskakizun bakoitzak bere ezarpen-data izango du, beti ere honako hau gogoan izanik: hizkuntz er edua, jakintzagaia, hizkuntz ereduaren bihar-etziko garapena eta hizkuntz ereduaren arteko bizikidetasuna.

- *Sarbidea*. Era berean, irakaslegoaren euskalduntzea amaigabeko kontua izan ez dadin, sarbideari mugak jartzearen aldeko apostua egin nahi du EAJk. Horrela, aurre-rantzean hezkuntz sistemaren sartuko diren irakasle berriek ezinbestean euskararen jabe izan beharko dute. Hezkuntz sistema osoan diogu eta ez jabego publikoan bakarrik.

- *Ikasmaterialgintza*. Irakaslegoaren trebakuntza eta gaikuntza, bestalde, alperrekoa izango da eguneroko eskola ihardunean erabili beharreko lan-tresnak ugariak, atseginak eta erakargarriak ez badira.

Hori dela eta, euskal ikasmaterialgintza sustatu asmoz aspaldi indarrean jarritako EIMA programari berarizko bultzada ematearen alde agertu nahi du EAJk.

Bultzada hori behar-beharrezkoa da berandu baino lehen izango dugun eraldatzeari artez eta moldez heldu nahi badiogu, eta zeresanik ez, gaur arte ikasliburu kontuetan urri samar dabilen unibertsitate arloan.

- *Eskola-lanaren osagarriak*. Era berean, klase emankizunetan euskara erabiltzea eragin gutxikoa izango da, eskolaz kanpoko giroa eralduna bada. Guzti honi aurre egiteko, besteak beste, eskola-lanaren osagarrien sustatzeari ekin nahi diogu (bertsolaritza, antzerkigintza, kantagintza, kirolak, e.a.).

- *Unibertsitatea*. Irakasmaila ez unibertsitarietan eginahalak egin arren, ezer gutxirako izango da guzti hori, bere heziketa unibertsitaria euskaraz jarraitzeko aukera ez duen ikaslearen kasua suertatuz gero. Eta suertatu, suertatu zaigu, zoritxarrez azken urteotan.

Unibertsitate-ikasketak euskalduntzeko saioen bat edo beste egin dela ezin dugu ukatu. Baina oraindik bada zer euskaldundu.

Guzti horregatik, unibertsitatez kanpoko irakaskuntzarekin egin nahi den bezala, beste horrenbeste egin nahi dugu unibertsitatearekin. Etorri etortzen hasia den belaunaldi berriari aukera osoa eskaini behar zaio. Hartarako ezinbestekoa izango da irakaslegoaren euskalduntzeari ekitea, nork bere hizkuntz eskakizuna begiz jotako epean lor dezan.

Komunikabideak

Komunikabideei buruzko gaia kultur ikuspegi zabal eta orokorretik ikusi behar bada ere, gaurko saio honek gaia mugatzea eskatzen digu eta, ondorioz, haiek euskararen erabileraren normalizazioan duten eraginaz eta egitekoaz gure Alderdiak duen eritzia eta jokabidea baino ez dugu azalduko.

XXI. mendearen atarian gauden honetan, euskarak eta euskal kulturak iraungo badute, ezinbestekoa da eur on agerpena komunikabideetan.

Zentzu honetan, euskal komunikabideak, hiritarr on informazio eta partaidetza politikoa suspertzeaz gainera, hezkuntz arloaren lagungarri ere izan beharko dute, euskal kultura hedatu eta sendotu eta baita euskara garatu eta eragin ere.

Euskal Telebista, Euskadi Irratia eta gainontzeko euskal irrati eta aldizkari apur baina eragileak hizkuntz aukera gisa sortu zirela esatea ez da inongo zozokeria.

Horien arrakasta ez datza, bestalde, euskaraz izatean bakarrik. Euskaraz izateaz gainera, baita ere bere erabilpenaz betetzen duen zeregin baliotsuan.

Euskarazko komunikabide izateko jaio ziren eta horrela jarrai dezaten lan egingo du EAJk, hartarako beharrezkoak diren babes eta laguntzak eskainiz.

Babes eta laguntza hori ez da lehendik etorri datozenei bakarrik mugatuko.

Euskara bera eguner okotasunaren gurpilean itsasten ahalegindu eta eguneroko giza esperientzia euskaraz ematen saiatzen den komunikabide-multzo horrek laster izango du bidaide berria: azken aldi honetan ahoz aho dabilen euskal egunkaria.

EAJren eritzitan, lehen Euskal Telebistarekin egin bezala, orain ere arrazoi sendoak daude egun-argia ikustekoa den egunkaria Herri Agintaritzaren eskutik eramateko.

Dirutza handia behar delako eta herritarren infor mazio eskubidea eta askatasuna zaindu behar direlako, ezinbestekoa iruditzen zaio EAJri Administrazioaren ihar dun zuzen guzti honetan, ahal delarik inizatiba pribatuar en lankidetza baztertu gabe.

Hartarako EITBn txertatuko den Herri Elkarte sortzearen aldekoa da EAJ. Elkarte honek, lehendik egon dauden besteekin batera komunikabideetako euskarar en garapena eta sustapena bultzatuko duen *multimedia* osatuko luke.

Herri Administrazioa

Gauza jakina denez, aurrera doa Administrazioar en aldeko prozesua. Une honetan langilegoaren erdiak hartzen dituzten herri erakundeak planetan sartuak daude eta urte bukaerako ehuneko larogetik gora izango dira euskalduntzen, alfabetatzen nahiz trebatzen ariko diren derrigorrezko lanpostuetako langileak. Eta Administrazioar en puntua aipatzen baldin badut ez da EAJren eginbidea soilik izan delako, eginkizun honetan eskuartean dauzkagun kezkak azaltze aldera baizik.

Ahalegin haundi bat egin da alderdien aldetik eta bidezko iruditzen zait hori azpimarratzea. Ez gaude euskalgintzan eginikoaren fruitua kapitalizatzeke, elkarlanean ahalik eta kementsuen aurrera jarraitzeke baizik.

Orain arteko arauak, gaurdaino eginikoak, aurrera begira prestatuak dauden planak ez du, besterik gabe,

Administrazioan euskara normalduko denik ziurtatzen, ez du euskaraz lanik egingo denik, behar bezala erabiliko denik, bermatzen. Eta hortik doa gure kezka. Eusko Jaurlaritzan, Aldundietan nahiz Udaletan, zehaztutako atal elebidunetan batipat, euskara erabili egin behar da. Norbaitek besterik pentsatuko duen arren, ez zaigu araubidez, agindu hutsez gauzak konponbideratuko direnik iruditzen. Borondatea, goga, konpromezua behar da hori aurrera ateratzeko. Eta arlo honetan izugarrizko zer egina dugu, eta horretan dihardugu. Etxe barruko lana egin behar dugu batipat, alderdiaren barruan honetaz jabe gaitzen ahalegin serio bat egin nahi dugu gure programa eta ekin-tzetan hori mami dadin.

Funtsean gure planteamendua oso sinplea da, baina guztiz eraginkorra aldi berean. Euskara eta Administrazioan egin beharreko lana herrigintzaren eginbidean kokatzen dugu, euskalgintza, eta euskara bera beraz, kokatzen dugun bezalaxe. Eta, esate baterako, udalaren arduradun nagusi denak behar du euskararen nor malkuntzaren arduradun nagusi ere. Udaletan zerbaiten ardura duenak, hirigintza-rena kasu, arlo horretan euskararen normalkuntza nola burutu planteatu beharko du. Gauza ez da guzti hori itzultzailea- ren bizkar edota euskararen zinegotziaren eskutan uztea. Guztiek dute erantzukizunik, guztiak dira arduradun. Eta pauso hau eman nahi dugu eta hortan gabiltza. Buruz eta jarreraz aldatzea eskatzen du honek eta gauzak ez dira gauetik goizera aldatzen.

Horretarako, publizitate eta kanpai-hots haundirik gabe, beharrezkoak diren ihardunaldi, lan-saio, bilera, aurkezpen eta abar egingo dugu. Guztia etxe barruari begira lehenik eta behin, bertatik hasi behar bait da ondoren kanpoan islada dadin. Kezka bat da. Eginkizun hori, bestalde, ez da EAJrena bakarrik, ezta gainontzeko alderdi politikoena bakarrik ere. Gizarte osoak du hemen hitza. Eta pausoak ematen ez badira esku artean daukagun lana hutsar en hurrena baino ez da izango.